

ԿՐԹՆԵԿԱՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՆԱՅԻԼ

ԵՒ ԱՆՈՐ ՆՄԱՆԵԼՈՒ ԶԳՏԻԼ

«Հայեցաբառի ի զօրագլուխն հաւատոյ
եւ ի կատարիցն Յիսուս» (ԵԲԲ. ԺԲ. 2):

«Նամանդի ինն եղբորս, որպէս եւ
եւ Քրիստոսի» (Ա. ԿՈՐ. ԺԲ., ԺԱ. 1):

Սրբազան Մատեանի այս զոյգ համար-
ները երկու կարեւոր հարցումներու պատաս-
խան կու տան: Նախ՝ ո՞ր է Յիսուսը և ի՞նչ
է Անոր գերը քրիստոնէական կրօնի հիմ-
նադրութեան գործին մէջ: Յիսուս՝ իբրեւ
Աստուծոյ միածին որդին, հիմնադիրն է
քրիստոնէական հաւատքին, և միաժամա-
նակ այդ հաւատքին գորագլուխն ու ստալ-
նորդը: Ինքը ոչ միայն քրիստոնէական
կրօնի բարձրագոյն կեանքը աշխարհ բերած
է, այլ ապրած է զայն մարդկային մարմնի
մէջ, ինչպէս նաև ի գործ գրած է անոր
սկզբունքները իր առօրեայ ապրելակերպին
մէջ: Այս իսկ պատճառաւ իրաւամբ եղած
է մեր դաւանած հաւատքին առաջնորդը և
թէ կատարելը: Ուստի՝ Յիսուս ոչ միայն
փրկիչն է աշխարհի, այլ նաև քրիստոնէա-
կան կեանքի հետանկարը, որուն նայելով,
և օր ըստ օրէ Անոր նմանելու աշխատելով
մարդիկ իրենց գետնաքայլ աշխտանքին
կ'ազատագրուին ու վեր կը բարձրանան,
և որով կարելի կ'ըլլայ իրենց համար փր-
կութեան աստուածային շնորհներուն տի-
րանալ: Ով որ վերելք չունի իր կեանքին
մէջ չի կրնար կեանքի բարձրագոյն արժէք-
ները ձեռք բերել և Աստուծոյ ճոխ ու ան-
հուն օրհնութիւնները վայելիլ:

Երկրորդ՝ ի՞նչ պէտք է ըլլայ մեր՝ քրիս-
տոնեաներուս դիրքը Յիսուսի հանդէպ:
Մենք՝ քրիստոնեանքս, որ Փրկչին անունը
մեր վրայ կը կրենք և իրեն հետեւող-
ներն ենք, պէտք է իրեն նայինք միշտ:
Ինչպէս Սրբազան Մատեանը կը յայտա-
բարէ՝ «Յիսուսի նայինք, որ զօրագլուխն
է ու կատարելը հաւատքին», որպէսզի կա-
րող ըլլանք իրեն աշխարհ բերած բարձրա-

գոյն կեանքը ապրիլ: Ինքը երբ կ'ապրէր
մեր երկրագունդին վրայ, օր մը սապէս
ըսաւ. «Ես եկայ որ կ'անցն ունեցանք եւ ա-
ւելի զեղուն շափով ունեցանք» (Յովհ. Ժ. 10):
Այս գեղուն ու ճիշտ կեանքը Յիսուս
ապրեցու այս աշխարհի մէջ և խոստացաւ
մեզ ալ մասնակից ընել անոր: Ասիկա
մարդկային քնական կեանքէն աւելի բարձր,
աստուածային կեանք մըն է, որ Ս. Գրոց
լիզուով կը կոչուի հոգեւոր կեանք: Քրիս-
տոնեայ ըլլալ՝ այս հոգեւոր բարձրագոյն
կեանքը ապրիլ է: Բայց մենք հոգեւոր ենք
և տկար արարածներ ենք ու շնորք կրնար
այս հոգեւոր ապրիլ մեր սեփական միջոց-
ներով, այլ Յիսուսի նախնով, Անոր նմա-
նելու ջանալով և Անոր հետ ապրելով:

Կը պատմուի թէ Ժամանակին Ըրնէսթ
անուն փոքրիկ տղայ մը կ'ապրէր քրիս-
տոնեայ բնակչութիւն ունեցող գիւղի մը
մէջ, որուն մօտը, բարձր Ժառի մը վրայ,
Յիսուսը մեծկակ մէկ նկարը գրուած էր:
Ժողովուրդին մէջ հաւատք մը կար թէ
օրին մէկը Յիսուսի այս նկարը մէկու մը
գէմքին վրայ պիտի պատկերանար: Փոք-
րիկն Ըրնէսթ մտէն օր մարդոց գէմքին կը
նայէր թէ արդեօք մէկը կը նմանէ՞ր այդ
պատկերին: Յերթները իր միտքն ու երե-
ւակայութիւնը՝ ու մինչև իսկ զրշերները
իր երազը զինք կը գրազեցնէր այս հարցով:

Տղան մեծցաւ, ընտանիքի տէր հղաւ,
և տակաւին կը նայէր Յիսուսի այս նկա-
րին թէ արդեօք ատրկա որո՞ւ գէմքին
վրայ պիտի պատկերանար: Օր մը դրացի-
ները իրեն ըսին թէ այդ նկարը իր գէմքին
վրայ է որ պատկերացած էր: Այսպէս,
Ըրնէսթ նմանեցաւ այդ պատկերին՝ անոր
համար որ ստով կը հետաքրքրուէր և միշտ
ատր կը նայէր:

Մարդ էր այն է ինչ որ կը խորհի, ինչ
որ կը զգայ, ինչ որ կ'իրականայէ և ինչ որ
իւր հեռանկարն է: Բարձր իտէալ ունեցողը
բարձր բաներու վրայ կը խորհի և կը
բարձրանայ: Ասիկա հոգեբանական իրակա-
նութիւն մըն է: Մէկու մը կեանքին գա-
ղափարականը իթէ Յիսուս է՝ օր մը չէ օր
մը Անոր կը նմանի:

Ատենօք անհաւատ դերասան մը քրիս-
տոնէութիւնը ծագրելու նպատակաւ Յի-
սուսի խաչելութեան թատերադրութիւնը կա-

տարեց: Իր դերը լուս ներկայացնելու համար Յիսուսի աշխարհում նմանելու աշխատեցաւ որ երբ թաառոնի բեմին վրայ իր դերը լմեցաւ՝ քոյոք էտթիտուր ցիցուեցաւ խորապէս: Որովհետեւ Յիսուսի գուծը իր դէմքին վրայ ցոյց տուաւ, Անոր կարեկցութիւնը իր աշքերուն մէջ արտայայտեց և խաշին վրայ զինքը հալածողներու հանդէպ Անոր ցոյց տուած ներողամտութեան ոգին կրկնելով ու կրկնելով ազգուեցաւ Անկէ մեծապէս: Եւ երբ իր դերը լմեցաւ՝ սիրտը այլեւ չըրցաւ տոկալ, լացաւ դառնապէս և անմիջապէս զգլաց իր անհաւատութեան վրայ ու դարձի գալով քրիստոնէիայ եղաւ:

Յիսուսի թերաւհատ մէկն իսկ Յիսուսի նայելով և Անոր նմանելու ջանալով կ'ազդուի Անկէ և ուշ թէ կանուխ Անոր ոգին իր սրտին մէջ կը զգայ:

Հետեւաբար, Պողոս ասագեհալ իրաւունք ունի երբ կորնթացիներուն գրած իր Թուղթին մէջ կ'ըսէ. «Եղբայրներ, կ'աղաչեմ, ինձի նմանող եղեք, ինչպէս ես ալ Քրիստոսի նմանող եղայ» (Ա. Կորն., Գ. 16, ԺԱ. 1, Փիլիպ. Գ. 17):

Ի՞նչ բաներու մէջ կրնանք Յիսուսի նմանիլ:

Ա. — Յիսուսի կրնամք նմանիլ սիրելու մեզ: — Աստուած սէր է, և Յիսուս մեր փրկիչը՝ այդ սիրոյ մարմնացումը: Հետեւաբար քրիստոնէութիւնը՝ զոր մենք կը դաւանենք, սիրոյ կրօնք է: Յիսուսի նայելով և իրեն նմանելու աշխատելով՝ Անոր սէրը երևան կու գայ մեր առօրեայ կեանքին մէջ, մեր խօսքերուն մէջ, մեր վարուելակերպին մէջ և մարդոց հետ մեր ունեցած բոլոր յարաբերութեանց ընթացքին: Եւ մարդիկ մեզի նայելով՝ Յիսուսի աստուածային սէրը մեր նկարագրին մէջ պատկերացանք կը տեսնեն: Սէրը չնանք է քրիստոնէութեան: Յիսուս ըսաւ. «Ինչպէս ես ձեզ սիրեցի՝ դուք ալ զիրար սիրեցեք, որով մարդիկ պիտի նանցնան քե իմ առակերներս եւ, եթէ իրարու վրայ սէր ունենան» (Յովհ. ԺԳ. 34-35): Իսկ սիրոյ ասագեհալը կ'ըսէ. «Եթէ մէկը կ'ըսէ քե կը սիրեմ զԱստուած եւ իր եղբայրը կ'ասէ՝ ասալսու ե այլպիսին, որովհետեւ այն ուր չի սիրեր իր եղբայրը՝ զոր կը տեսնեմ, ի՞նչպէս կրնայ սիրել զԱստուած՝ զոր չի տեսներ» (Ա. Յովհ., Գ. 20):

Ըստ հրէական աւանդութեան, աստիճեք երկու եղբայրներ ագարակներ ունէին: Տարեկան հունձքի ժամանակ, մէկը իր հունձքէն մաս մը կ'առնէր ու գաղտնի՝ իր եղբորը հունձքին վրայ կը դնէր, խորհելով թէ անկա դեռ ամուրի է, պիտի ամուսնանայ: Ընտանիք կազմէ ու շատ ծախքերու ենթարկուի: Իսկ միւսն ալ ճիշդ նոյնը կ'ընէր. գիշեր ատեն կու գար իր հունձքէն իր եղբորը հունձքին վրայ կը դնէր, նկատելով թէ անկա ընտանիքի ու գաւազնեւոր տէր է և դրամի աւելի պէտք ունի: Օր մը գիշեր ատեն ասոնք իրարու հանդիպեցան: Աստուած տեսնելով ասոնց սրինքն մէջ զիրար գերազանցելու այս գեղեցիկ արարքը, երկնից դռները բացաւ և իր օրհնութիւնները նոյն տեղը՝ իրենց վրայ ինչոյս և լեցուց զիրենք իր աստուածային նախախնայութեամբ:

Հին ատեն հրեաներ աւանդաբար կը հաւատային թէ Երուսաղէմի մէջ Տաճարը այս երկու եղբայրներուն գիշեր ատեն իրարու հանդիպած տեղունջ վրայ շինուած է, այն ըմբռնումով թէ երկրի վրայ այդ վայրը երկնի սրբալիք յարաբերութեան ի՞նչ գեղեցիկ օրինակ է այս, սիրոյ մէջ զիրար գերազանցելի: Այն որ կ'ապրի այս սիրոյ կեանքը՝ Աստուծոյ օրհնութիւնը և ներկայութիւնը իր հետ կ'ունենայ միշտ, ինչպէս Սրբազան Մատանը կը պատգամէ. «Աստուած սէր է, ով որ կը մնայ սիրոյ մէջ՝ այնպիսին կը բնակի Աստուծոյ մէջ և Աստուած իր մէջ» (Ա. Յովհ., Գ. 16):

Կորնթացիներու Ա. Թուղթին ԺԳ. գլուխը սիրոյ վրայ գրուած զբաղանք անմահ գանձ մըն է, ուր ասագեհալը ի միջի այլոց կ'ըսէ. «Սէրը չի նախանձիր, սէրը չի գողաղանար, սէրը չի նպարտանար, անվայել վարմունք չ'ունենար, իրենը չի փնտրեր, բարկութեան չի գրգռուի, շարժութիւն չի խաղաւ, անհրաժեշտութեան վրայ չի խնդար, այլ նմարտութեան խնդար չի խնդար, այլ նմարտութեան խնդար չի խնդար»:

Բ. — Յիսուսի կրնամք նմանիլ խոնարհութեան մեջ: — Յիսուս հեզ ու խոնարհ էր, ինչպէս ըսաւ. «Իմ լուծած ձեր վրայ առէք և ինձմէ սորվեցէք որ հեզ ու խոնարհ

նարհ եւմ սրտով, և ձեր անձերուն հան-
գընաութիւն պիտի գանէք. քանզի իմ լուծս
քաղցր է և բնու թեթեւ» (Մատթ. ԺԱ. 29):
Աւագ Հինգշաբթի օրը երբ Յիսուս իր ա-
շակերտներուն ոտքերը լուալով իր խոնարա-
հութիւնը գործնականապէս ցոյց տուաւ,
ըսաւ անոնց. «Եվասնդի ձեզի օրինակ մը
նուր, որպէսզի ինչպէս ես ձեզի քրի՛ դուք
ալ նոյնը ընէք ուրիշներուն» (Յովհ. ԺԳ. 15):

Իսկապէս, հոգիի ի՛նչ հիւանալի մեծու-
թիւն է այս: Յիրաւի, խոնարհութիւնը մե-
ծութիւն է իսկ մեծութիւնը՝ խոնարհու-
թիւն: Բայց մէկ կողմէն քրիստոնեայ կոչ-
ուել, Քրիստոսի անունը մեր վրայ կրել, և
միւս կողմէն ինքնահաւան, հպարտ ու գո-
ռոզ կեանք մը ապրիլ՝ հակասութիւններու
մեծագոյնն է և աններելի յանցանք մը:

Պէտք է սակայն խոնարհութիւնը նոյ-
նացնել բարոյական արժանիքէ զուրկ ան-
զգայ կեանքին հետ: խոնարհութիւնը առա-
քինութիւն մըն է, մինչդեռ մարդկային
արժանապատուութենէ մերկանալ և խեղճ
ու կրակ երեւոյթով ապրիլ՝ նուաստանալ է
պարզապէս: Մեծութիւնն է մէկու մը հա-
մար իր պատուով պզտուութիւնը կորնցնելով
ողորմելի կեանք մը վարել, բայց մեծու-
թիւն է մարդկային բարձր արժանիքներով
օժտուած և ընկերական բարձր դիրքերու
արժանացած ըլլալով հանդերձ՝ չյոխորտալ,
այլ ապրիլ հեզ ու պարկեշտ կեանք մը:

Յիսուս՝ մեր հաւատքին առաջնորդն ու
զօրազուլը, լաւագոյն օրինակ մըն է մեզի
այս մասին: Երբ Ծաղկազարդի օրը Երու-
սաղէմ կը մտնէր Ժողովրդային մեծ ցոյցե-
րով և սովասնանքներով, յոխորտանքի մի-
տուէմ մը իսկ չտանուեցաւ իր վրայ, այլ
հեզութիւն ու խոնարհութիւն միայն: Եւ
որով դարեւ առաջ Զաքարիա մարգարէին
գուշակութիւնը՝ որ կ'ըսէր. «Դուստր Սիւնի,
ահա Թագաւորդ քեզի կու գայ հեզ ոգիով
ու համեստ կենդանիի մը՝ վրայ հեծած»,
իրականացաւ: Յիսուս ոչ միայն չհպարտա-
ցաւ, այլ ընդհակառակը լաւաւ երուսաղէմի
վրայ, 70 թուականին Ժողովուրդին ենթարկ-
ուելիք ծանր տառապանքները գուշակելով:

Պօղոս առաքեալ իր Փրկչին հետքերուն
վրայէն քալելով զերծ էր հպարտութեան
սխալէն, և ինքզինքը միջնորդներուն ամե-
նամեծը և առաքեալներուն տրուպը կը

համարէր: Ս. Գրիգոր Նարեկացի ևս, Յի-
սուսի օրինակին հետեւելով, օժտուած էր
հեղահոգի բնաւորութեամբ մը: Ունարհու-
թիւնը առաքինութիւն մըն է, և նոյնիսկ
կրնանք ըսել, բոլոր առաքինութեանց հաս-
տատուն կուուանը: Օվըն Մէրիտիթ անուն
հեղինակ մը կ'ըսէ. «Աստիճակ քի մարդ
չի կրնար բան մը սորվիլ, եթէ նախապէս
չսորվի խոնարհութեան գասը»: Լաւ է խո-
նարհ ըլլալ միշտ, ոչ միայն ձախողութեան
օրերուն՝ այլ մահաւանդ յաջողութեան ու
ճոխութեան շրջանին: Քիչ չեն մարդիկ ու-
րոնք յաջողութեան ու փառքի շրջանին կը
գոռոզանան ինքնարեւոյթաբար: Աստք մեր
Փրկչին խոնարհութենէն սորվելիք շատ
դասեր ունին:

Հատ աւանդութեան, երբ Պետրոս ա-
ռաքեալը պիտի խաչէին Հռոմի մէջ, իր
անըն արժանի չտեսնէ Յիսուսի նման
զուլթը վեր խաչուելու, և իր փափաքին
վրայ զինքը զլիսիվայր խաչեցին: Ունար-
հութեան այս դասը ան իր Փրկչէն սորված
էր: Հրէից իմաստունը կ'ըսէ. «Մարդուն
հպարտութիւնը զինք կը կործանէ, բայց
հեզահոգի մարդը փառք կը վաստակի»
(Առակք, ԻԹ. 23): Ուրիշ տեղ մը՝ կը
պատգամէ նաև ըսելով. «Կոտորածին առ-
ջէն հպարտութիւն և կործանման առջէն
ամբարտաւանութեան ոգին կ'երթայ, խո-
նարհներուն հետ խոնարհ ըլլալը հպարտ-
ներուն հետ աւար բաժնեւէն աղէկ է»
(Առակք, ԺԶ. 18-19):

Գ. — Յիսուսի կրնանք նմանիլ ներելու
մեզ: — Սխալիլ մարդկային է, իսկ ներել՝
աստուածային, ըսուած է շատ իրաւամբ:
Մենք մեր ընկեր արարածներուն մեզի դէմ
գործած յանցանքները ներելով՝ Աստուծոյ
նմանած և Քրիստոսի հետքերուն վրայէն
քալած կ'ըլլանք: Քրիստոսի հետքերուն
վրայէն քալել կը նշանակէ Քրիստոսի նմա-
նիլ և Անոր հետ նոյնանալ, ի՞նչ ըլլաւ
Քրիստոս:

Քրիստոս խաչին վրայ առօթից զինքը
հայածողներուն համար և ըսաւ. «Հա՛յր,
քողոթիւն թուր անցնո՛ւ» վասնզի չեն գիտե-
րք ինչ կ'ընեն» (ՂԿ. ԻԳ. 34): Յիսուս
այսպէս կեանքի իրականութիւններուն վրայ
վերէն նայեցաւ և իր թշնամիներուն ըրած
յանցանքը անոնց տգիտութեան վերագրեց

ու գիւրութեամբ ներեց անոնց. եւ ոչ թէ միայն ներեց, այլ նաև մոռցաւ. Մենք շատ անգամ չենք ներեր, և եթէ ներենք իսկ՝ չենք մոռնար. Ասիկա Յիսուսի ոգին հակառակ միտումն է:

Ստեփանոս Նախավկայ այ Յիսուսի քայլերուն հետեւելով նոյնը ըրաւ. երբ մարտիւր զինք կը քարկոծէր՝ ազօթեց բարձրաձայն և ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, այս սելլէր մի՛ սեպեր ստոցն», և արիկա հազիւ արտասանած՝ իր հոգին աւանդեց (Գործք, է. 59):

Մաղաքիա Պատրիարք Օրմանեան 1903 Յունուար Բին. Ս. Մենդեան տօնին օրը, առտուն երբ Պոլսոյ Գում-Գափուր Մայր Եկեղեցիին մէջ պատարագելու համար զգեստաւորուած էր, մարդուն մէկը, հակառակորդ մը, երեք անգամ իր վրայ ատրճանակ պարպեց՝ զինքը սպաննելու նպատակաւ: Գնդակը ուսին մէջէն անցաւ. Պատրիարքը թէև վիրաւորուեցաւ՝ բայց բարեբախտաբար չսպաննուեցաւ, այլ երկու-երեք շաբաթ բժշկչներու խնամքին ներքեւ Ժնալով բուժուեցաւ:

Կառավարութիւնը այս յանցաւոր մարդը մահուան դատապարտեց, իսկ Օրմանեան, կառավարութեան յատուկ զինուժ կատարելով, ազատեց զինքը մահուան պատիժէն և մահապատիժը բանտարկութեան փոխարկուեցաւ (տե՛ս Օրմանեանի «Խնդիր» գիրքը, էջ 203): Ահա՛ այսպէս Օրմանեան իր վրայ մահափորձ կատարողին ըրածը անոր տգիտութեան լիարդիւնով՝ ներեց իրեն ազնուարար և քրիստոնէավայել վեհանձնութեամբ մը: Մարդ կրնայ իր սոսիւնին ներել, Այո՛, կրնայ ներել, եթէ Յիսուսի ոգին իւրացուցած է իր մէջ: Հոգիի ինչ հիշանալի սեծութիւն է այս. որ քրիստոնէական հաւատքէն կը բխի:

Մենք Տէրունական ազօթքը արտասանած ատեն կ'ըսենք. — Ո՛վ Հայր, ընդէ մեզի, ինչպէս մենք ալ կը ներենք մեր պարտականներուն: Երբ մէկ կողմէն այս պարտականներուն: Երբ մէկ կողմէն ազօթքը կ'արտասանենք, իսկ միւս կողմէն աստիճաններ կը լինուինք մարդոց հանդէպ ու վրէժխնդրական զգացումը կ'եռայ մեր սրտերուն խորը մեր հակառակորդներուն նկատմամբ՝ զԱստուած խաբած ու ծաղրած կ'ըլլանք պարզապէս: Սրբազան Մատեանը կ'ըլլանք պարզապէս: Սրբազան Մատեանը կ'ըսէ. «Իբրեւո՛ւ հաւքերելով եւ իբրեւո՛ւ ցե-

ւելով, եթէ մէկը ուրիշի մը դեմ տեսնը մը կ'ունենայ, ինչպէս Քրիստոս մեզի ներեց՝ նոյնպէս ալ դուք իբրեւո՛ւ ներեցէ՛ք» (Կոլոս. Գ. 13):

Ներելով չենք պղտկնար, այլ կը մեծանաք Աստուծոյ առջեւ, և այսպէս Յիսուսի նմանած ըլլալով՝ քրիստոնէութեան իրաւան ոգին արտայայտած կ'ըլլանք:

Գ.— Յիսուսի կրնանք նմանել նաեւ ծառայելու մէջ: — Յիսուսի կեանքը այս աշխարհի մէջ գահողութեան, նուիրումի և ծառայութեան մարմնացումն էր: Հետեւալ համարը իր կեանքին բանալին է. «Որդի մարդոյ չեկաւ սպասաւորութիւն ընդունելու, այլ սպասաւորութիւն ընելու եւ իր կեանքը տեսնուի համար փրկման ջալու» (Մատթ. Ի. 28): Յիսուսի մասին գրուած է Գործք Առաքելոցի մէջ թէ միշտ զբաղիք ընելով կը պարեհէր (Գործք, Ժ. 38): Քրիստոնէութեան մեծ ստաքեալը Անոր ծառայութեան ու նուիրումի կեանքը իւրացուցած՝ իրեն համար սա վկայութիւնը կուտայ. «Թէև Աստուծոյ կերպարանքը ունէր իր մէջ, բայց յափշտակութիւն մը չհամարեցաւ երբեք հաւատարմ ըլլալն Աստուծոյ, այլ իր անձն սեռայնացուց՝ ծառայի կերպարանք առնելով, մարդոց նման ըլլալով, և կերպարանքով մարդոց պէս գտնուելով, ինքզինքը խոնարհեցուց, յօծարելով մահուան, և նոյնիոկ խաչի մահուան» (Փիլիպ. Բ. 6-8):

Պօղոս առաքեալ Յիսուսը կը նկատէր իր կեանքի հեռանկարը և Անոր նմանելու կը ջանար, ծառայելու և իր նմաններուն օգտակար ըլլալու համար: Եւ նոյնը կը պատուիրէ նաև քրիստոնէաներուն՝ ըսելով. «Ի՛նչ թէ միայն ձեռք անձին՝ այլ նաեւ ընկերին շահը փնտրեցէ՛ք, իւրաքանչիւրը իբրեւո՛ւ դեմ վարուեցէ՛ք այն ոգիով՝ զոր կը զսցնէ Քրիստոս Յիսուսի մէջ» (Փիլիպ. Բ. 4-5): Քրիստոս իր անձին համար չպաշտեցաւ, այլ ուրիշներու օգտին ու բարձրացման համար. մեղաւոր մարդկութիւնը մեղքի գերութենէն փրկելու նպատակաւ: Քրիստոնէութիւնը կրօնք մըն է որ հաստատուած է այսախրութեան հիման վրայ. անձնատիրութիւնը դադարեց չունի այս կրօնքին մէջ: Ո՛վ որ կ'ուզէ Յիսուսի հետեւիլ և Անոր նմանելու կ'աշխատի,

պէտք է լրացնէ հետեւեալ երեք պայմանները, որոնք են՝ 1) անձնուրացութիւն, 2) խաչ կրելու յօտադրանքութիւն և 3) հետեւողութիւն Յիսուսի: Այս պայմանները Փրկիչը կը ներկայացնէ մեզի իր հետեւալ խօսքերով. «Եթե ոք կամի զկնի իմ զալ, ուրացի զանձն, եւ առցէ զխաչ իւր համապալ, եւ եկեացէ զհետ իմ» (ՂԿ. Թ. 23): Ով որ կը լրացնէ այս պայմանները, այլևս իր անձին համար չ'ապրիր, այլ կ'ապրի Աստուծոյ փառքին և մարդկութեան ծառայելու համար, և որով Յիսուսի նմանած կ'ըլլայ իբրեւ Անոր իրական աշակերտը:

Մարդկային կեանքի մէջ հոգեկան բարձրագոյն կանոնքը ծառայութեան մէջ է, նուիրումի ու զոհողութեան մէջ, յօգուտ մեր նմաններուն և ի փառս Աստուծոյ, իր անձին համար միայն ապրող մէկը Քրիստոսի աշակերտ չի կրնար համարուիլ և չի կրնար նաև ծառայիլ ու օգտակար ըլլալ մարդկութեան:

Եթէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ անձնասէր մէկը ըլլար և իր անձին համար միայն ապրէր, հայ ժողովուրդին քրիստոնէութեան զանգուածային զարթոյն պատճառ չէր կրնար ըլլալ և մենք 301 թուականին քրիստոնէութիւնը իբրեւ պետական կրօնք ընդունող առաջին ազգը չէինք կրնար նկատուիլ:

Եթէ Ս. Մեսրոպ Մաշտոց անձնուրաց մէկը ըլլար, հայ ազգը իր օրով հայկական այրուքէն չէր կրնար ունենալ: Նոյնպէս Ս. Սահակ Գարթե եթէ Յիսուսի ծառայութեան ոգին իւրացուցած չըլլար, Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութիւնը տեղի չէր ունենար:

Եթէ Ս. Գրիգոր Տաթևացի Յիսուսի հետեւող ճշմարիտ քրիստոնեայ մէկը չըլլար, ԺԴ. դարուն սահմանազանց զոհողու-

թիւներ յանձն առնելով չէր կրնար պայքարիլ Ունիթոններու դէմ, և ուստի չէր կրնար փրկիլ Հայց. Եկեղեցին Պապական Եկեղեցիին ծոցը ինչպիսի վտանգէն:

Աստուծո և Հայ Եկեղեցւոյ միւս բոլոր ներկայացուցիչները քրիստոնէութիւնը ընդունած էին անձնուրացութեամբ, խաչ կրելու յօտադրութիւն ցոյց տալով և ամէն ատեն Յիսուսի հետքերուն վրայէն քայելով: Իրենց համար սրտի ներքին գոհուանակութիւնը անշահախնդիր ու բոլորաշուէր ծառայութեան մէջ չլը կայանար: Խորունկ հաւատք ունէին Աստուծոյ հանդէպ և Յիսուս Քրիստոսի հետ ներքին յարաբերութեան մէջ էին միշտ: Յիսուս, մեր փրկիչը, անոնց սրտին մէջ կ'ապրէր և ուղղութիւն կու տար անոնց քայլերուն: Անիկա էր իրենց կեանքին հետանկալը և առաջնորդը:

Մենք ալ Յիսուսի նայելու և Անոր նմանելու համար պէտք է այս ճանապարհէն քայլենք: Եթէ կ'ուզենք որ մեր ապրած կեանքը արժեքներէ և իբրեւ քրիստոնեայ՝ բարձր ու օգտակար կեանք մը ապրինք, պէտք է բանաճ մեր սրտերը Յիսուսի՝ որ Անիկա ներս մտնէ և բազմի անոնց բարձրագոյն գահին վրայ: Ինչպէս ինք կ'ըսէ, «Ահա՛ ես գուռը կայիւր եմ ու կը զարնեմ, եթէ մէկը իմ ձայնս կը լսէ ու գուռը կը բանայ՝ անոր քով պիտի մտնեմ և անոր հետ ընթրիք պիտի ընեմ, և անիկա ալ իմ հետս» (Յայտ. Գ. 20): Յիսուս իր Սուրբ Հօգիւով մեր մէջ բնակելով է որ բոլոր ապականութիւնները կ'անհետանան մեր սրտերուն մէջէն և անք կ'ունենանք մաքուր սիրտ, մաքուր խղճմբտանք, ազնիւ զգացումներ և բոլորովին փոխուած ու նորոգուած կեանք մը, աստուածահաճոյ և մարդկութեան օգտակար:

Յիզգիւ, Գալիւ.

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ